

про встановлення міжнародного контролю за поширенням наркотиків [5, с. 191].

Таких прикладів можна наводити безліч, але жоден з них не переконує в ефективності і доцільності легалізації «легких» наркотиків в Україні. Навіть навпаки, на сьогоднішній день наркоіндустрія стрімко розвивається і з'являються нові види наркотичних речовин. Тому поширення наркоманії обумовлює необхідність застосування у боротьбі з нею новітніх засобів організаційного, правового, економічного, психолого-педагогічного та медичного характеру.

Список використаних джерел

1. Штанько Д. О. Організаційно-правові засади протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин серед молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук / Д. О. Штанько. — Харків, 2003.
2. Штанько Д. А. К вопросу легализации и употребления наркотиков на территории Украины / Д. А. Штанько / Право і безпека. — 2002. — №4. — С. 163–165.
3. Волошук А.М. Державно-правова політика в сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів: зарубіжний досвід / А.М. Волошук // Митна справа (Митний комплект). — 2011. — № 1.
4. Сорока Л. В. Становлення антинаркотичної політики: досвід Швеції / Л. В. Сорока, А. Ю. Ковальчук. // Наукові праці МАУП. — 2014. — №2. — С. 82–86.
5. Золотарьова Н. І. Проведення в справах про адміністративні правопорушення, що посягають на правові відносини обігу наркотичних засобів та психотропних речовин: Київ. ін-т внутрішніх справ. — К., 2000. — 191 с.

Ключові слова: наркотичні засоби, наркоманія, незаконний наркообіг, наркозалежність, легалізація.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чернишов Г. М.

Риндя Н. А., Леоненко Ю. А.

студентки 4 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОФЕСІЙНА ВІКТИМНІСТЬ ЖУРНАЛІСТІВ В УКРАЇНІ

Конституцією України, як демократичної держави, а саме статтею 34, кожному громадянину України незалежно від його професії гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати,

зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір. Дане право може бути обмежено виключно у випадках передбачених законодавством України [1, ст. 34].

За період незалежності України, дедалі частіше з'являється інформація про вбивства журналістів у зв'язку з їх професійною діяльністю, що переважно є прикладом вбивств на замовлення. Однак, значна кількість цих злочинів і досі залишається нерозкритою.

Журналіст – творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України [2, ст. 1].

Тож виникає питання, яким чином журналіст може виконувати свої професійні функції, неупереджено висвітлюючи ту чи іншу проблему, при цьому, не стаючи потенційною жертвою. Тому характеристика професійної віктимності журналістів дає змогу проаналізувати причини виникнення у особи, що вчиняє злочин (є його замовником), впевненості в безкарності такого діяння.

Метою статті є аналіз професійної віктимності журналістів та чинники професійної деформації журналістів, що впливають на їх віктимність.

За В.О. Туляковим, віктимність – це відхилення від норм безпечної поведінки, що реалізується в сукупності соціальних (статусні характеристики рольових жертв та відхилення від норм індивідуальної та соціальної безпеки), психічних (патологічна віктимність, страх перед злочинністю та іншими аномаліями) та моральних (інтеріоризація віктимогенних норм, правил поведінки віктимної та злочинної субкультури, віктимні внутрішньособистісні конфлікти) проявів.

Віктимність можна розглядати у двох аспектах:

1. Евентуальна віктимність – можливість у певних випадках за певних обставин та певної ситуації стати жертвою злочину.

2. Децедивна віктимність – стадія підготовки та прийняття віктимогенного рішення, а також віктимогенна активність особи [5, с. 38].

Також слід зазначити, що виділяється і професійна віктимність особистості, що становить собою певну об'єктивну характеристику тієї соціальної ролі, що пов'язана з виконанням професійних обов'язків та завдань, та не залежить від її індивідуальних характеристик.

Акцентуючи увагу на віктимності журналістів, необхідно звернути увагу на те, що на сьогоднішній день ЗМІ називають «четвертою гілкою влади», що безперечно підвищує їх роль у житті суспільства та, в першу чергу, на формування думок та настроїв великих соціальних мас. Саме тому, журналістів відносять до ініціативних потерпілих, поведінка яких хоча і є правомірною, однак часто провокує виникнення конфліктних ситуацій під час контактування з особами, що

остерігаються «витоку інформації» у зв'язку з журналістським розслідуванням.

Відповідно до статті «Вбивство за правду», опублікованої до Дня пам'яті українських журналістів, є достатні підстави вважати, що на сьогоднішній день в Україні було вбито 68 журналістів саме через їх професійну діяльність [4, с. 9].

Напрямок журналістських розслідувань:

- розкрадання державного, комунального майна
- незаконна торгівля зброєю, військовим майном
- здійснення підприємницької діяльності з порушенням законодавства України (в тому числі незаконно забудова)
- резонансні кримінальні справи (в тому числі корупційні злочини) та публічні конфлікти
- політичні новини (в тому числі і виборчий процес)
- зловживання правоохоронних органів і їх зв'язок з криміналітетом
- компрометуюча інформація про вищих посадових осіб
- зухвале порушення екологічних норм великими підприємствами
- події пов'язані з Євромайданом та зоною АТО.

В той же час, необхідно зазначити, що найчастіше потенційними замовниками вбивств журналістів є вищі посадові особи / військові чини / політики, керівники великих підприємств, «кримінальні авторитети», учасники резонансних кримінальних справ. Наприклад, справи Гонгадзе та Веремія.

Доцільно виділити та охарактеризувати основні чинники професійної деформації журналістів, що впливають на їх віктимність.

По-перше, це наділення таких осіб достатньо широкими професійними повноваженнями. Це зумовлено тим, що професія зобов'язує журналіста першим опинитися в гуштині подій, осягати глибинний зміст явищ, причини і наслідки і витлумачувати їх для загалу. Тому під час виконання професійних обов'язків відповідно до Закону України "Про інформацію" журналіст має право здійснювати письмові, аудіо- та відеозаписи із застосуванням необхідних технічних засобів, має право безперешкодно відвідувати приміщення суб'єктів владних повноважень, відкриті заходи, та бути особисто прийнятим у розумні терміни їх посадовими і службовими особами, отримувати доступ до документів і матеріалів, за винятком їх фрагментів, що містять відомості, що становлять державну, комерційну або іншу спеціально охоронювану законом таємницю та інші. З одного боку, користування відповідними правами, недоступними для інших громадян, сприяють більш повному та об'єктивному збору інформації та професійному виконанню обов'язків, а з іншого, створюють можливості для зловживання ними.

По-друге, це можливі екстремальні умови здійснення журналістської діяльності, за яких журналісти опиняються у зоні підвищеного ризику завдання шкоди їх життю та здоров'ю. Екстремальність умов зумовлює високу цінність помилки у поведінці, зниження уваги та

зосередженості. Ситуація, яка стала об'єктом уваги журналіста, зазвичай має непередбачуваний характер. Нерідко службові розслідування журналістів пов'язано з очікуванням небезпеки, напругою, певним ризиком та спілкування з різноманітним контингентом громадян.

По-третє, необхідність прийняття журналістами оперативних рішень у максимально обмежений проміжок часу. Особливість виконання професійних обов'язків такими особами полягає у тому, що вони позбавлені можливості врахувати всі обставини можливого конфлікту, зважати на його позитивні та негативні наслідки. Зазвичай оперативні рішення вони приймають миттєво після виникнення конфлікту. Тому питому вагу при навчанні журналістів слід приділяти вирішенню практичних ситуацій.

По-четверте, значні фізичні та психоемоційні перевантаження, які обумовлені характером професійної діяльності журналістів. Такі перевантаження можуть бути викликані нестабільним графіком роботи, тривалим недосипанням, високим рівнем активності. Як результат – організм не встигає адаптуватися до умов виконання професійних обов'язків, що, у свою чергу, знижує продуктивність праці і послаблює належну увагу та пильність, що збільшує ризик спричинення шкоди життю та здоров'ю людини. Звичайна втома може призвести до зниження адаптивності, погіршення мускульної та рефлексорної реакції тощо.

Для того аби зменшити віктимність журналістів, окрім боротьби з їх професійною деформацією, необхідно звернути увагу на проблеми розслідування злочинів проти журналістів, а саме вбивство на замовлення у зв'язку з професійною діяльністю.

Згадуючи вищенаведену статтю, можна відмітити, що у більшості випадків вбивство журналістів на замовлення намагаються замаскувати іншим злочином або нещасним випадком (вбивство при невизначених обставинах – 11, пожежа – з використанням холодної зброї (ножові поранення) – 5, нанесення тілесних ушкоджень – 19, використання вибухових пристроїв – 5, отруєння – 3, інсценування нещасного випадку – 5, з використанням вогнепальної зброї – 8, інсценування ДТП – 5, удушення – 3).

Варто зазначити, що вирок по даним справам нерідко постановляється через багато років після вчинення злочину, що підтверджує складність розслідування такої категорії справ. Наприклад, у справі вбитого у 2000 році Георгія Гонгадзе вирок, яким було засуджено виконавця, був постановлений Печерським судом м. Києва тільки 29 січня 2013 року, а ймовірні замовники і досі не притягнуті до відповідальності [4, с. 9].

Таким чином, журналіст має дотримуватися певних меж поведінки і інколи хоча б частково намагатися уникнути конфлікту, а також обов'язково повідомляти правоохоронні органи та висвітлювати у ЗМІ

будь-які погрози що надходять на його адресу чи адресу його родини. Суспільство є має адекватно реагувати на вчинення таких злочинів і вимагати проведення своєчасного, повного та незалежного розслідування та судового процесу у таких справах, що також буде грати превентивну роль.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 року // Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. // Відомості Верховної Ради України – Офіц. вид. – 1997. – № 50. – Ст. 302.
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – 1992. – № 48. – Ст. 651.
4. Вбивство за правду. Журналісти, яких втратила незалежна Україна [Електронний ресурс] // Аргумент. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://argumentua.com>.
5. Туляков В.А. Виктимологія: моногр. / В.А. Туляков. – К., 2003. – 148 с.

Ключові слова: віктимність, професійна віктимність, журналіст, чинники професійної деформації, вбивства журналістів на замовлення.

Науковий керівник: к.н.ю., доцент Дикий О. В.

Салін Дмитро Андрійович

студент 1 курсу магістратури Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ТОТАЛІТАРНА СЕКТА, ЯК ОСЕРЕДОК РЕЛІГІЙНОГО ЕКСТРЕМІЗМУ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Релігійний екстремізм може стати рушієм для поширення транснаціональної злочинності. Транснаціональні злочини – це один із найяскравіших виявів злочинного впливу екстремістських ідей. Одним із суб'єктів вчинення таких злочинів є тоталітарні секти. Вони небезпечні не тільки тим, що можуть вчиняти злочини, а й ще тим, що вони являються реципієнтами злочинних послуг, таких як зброя, наркотики, вибухові речовини. Свідомством небезпечності релігійного екстремізму є надання Аль-Каїді статусу терористичної організації

Актуальність досліджуваної проблеми підтверджується постійною загрозою суспільним відносинам та громадській безпеці що зумовлено терактами на релігійному ґрунті в багатьох містах світу в тому числі у Нью-Йорку, Парижі, Александрії, що сталися у 2017 році.